

BUXORO RAQSI VA UNING SIRLI MAFTUNKOR DUNYOSI

Djumabaeva Maqqal

Uzbekiston Davlat Xareografiya Akademiyasi Urganch filiali 2-bosqich talabasi

Annotatsiya: *Buxoro, o'zbek milliy san'ati va madaniyati markazlaridan biri bo'lib, uning san'ati o'ziga xos raqs usullari bilan dunyoga tanilgan. Xususan, Buxoro raqsi qadimiy urf-odatlar, rang-barang kostyumlar, nafis harakatlar va musiqaning uyg'unligi orqali O'rta Osiyoning boy madaniyati va tarixini aks ettiradi. Buxoro raqsining o'ziga xosligi uning sirliligida, nozik va nafis harakatlarida namoyon bo'ladi.*

Kalit so'zlar: *raqs, qadriyat, tarix, xalq, jamiyat, san'at, urf-odatlarini, madaniyat, an'ana, uyg'unlik.*

1. BUXORO RAQSINING TARIXIY ILDIZLARI

2. RAQS HARAKATLARI VA ULARNING SIRLARI

1.1 BUXORO RAQSINING TARIXIY ILDIZLARI

Buxoro raqsining tarixi ming yillar oldin, O'rta Osiyoning qadimgi madaniyati shakllangan davrlarda boshlangan. Bu raqsning ildizlari Buxoroning boy tarixiy va madaniy merosiga, qadimgi shaharlarning turmush tarzi va diniy e'tiqodlariga borib taqaladi. U Zardushtiylik, keyinchalik esa islom madaniyati ta'sirida rivojlangan. Bu davrlar davomida raqs o'ziga xos ramziy ma'noga ega bo'lib, diniy va marosimlarda muhim ahamiyat kasb etgan.

Buxoro raqsining ilk davrlari va diniy marosimlar

Buxoro raqsining ildizlari qadimgi diniy marosimlarda yotadi. Zardushtiylik davrida raqs odatda marosimlar, diniy bayramlar va qurbonlik qilish bilan bog'liq bo'lgan. O'sha davrlarda raqs harakatlari orqali koinot va tabiatni aks ettirishga intilishgan. Bu harakatlar yuksak san'at darajasida bo'lib, ular orqali insonlar tabiat kuchlariga hurmat va sajda qilishgan. Shu tariqa, qadimgi Buxoro aholisining ichki dunyosi va ma'naviy hayoti raqs orqali ifodalangan.

Islom madaniyatining ta'siri

Islom dini kirib kelgan davrda Buxoro raqsi yangi bosqichga o'tdi. Musulmon madaniyatining ta'siri ostida raqs marosimdan maishiy hayotning ajralmas qismiga aylandi. Buxoroda musiqali va harakatli raqslarning rivojlanishi o'sha davrdagi sultonlar va amirlarning san'at va madaniyatga qiziqishi bilan bog'liq bo'lgan. Ayniqsa, amirlar saroyidagi raqqosalar va san'atkorlar raqs san'atini rivojlantirishda katta hissa qo'shishgan. Bu davrda Buxoro raqsi nafis va o'ziga xos tarbiyaviy ahamiyat kasb eta boshlagan.

Buxoro raqsining uslubiy shakllanishi va rivojlanishi

Raqs asosan xonqalar, saroylar va xalq bayramlarida ijro etilgan. Bu davrda Buxoro raqsining uslubiy xususiyatlari shakllanib, o'ziga xos nafislik va nozik harakatlarga ega

bo'lgan. Har bir raqs turi o'ziga xos harakat va liboslarga ega bo'lib, ular xalqning turmush tarzi va an'analarini aks ettirgan. Harakatlar juda nozik va o'ylangan bo'lib, ular ijrochining nafisligini ifodalagan. Shuningdek, harakatlarda tabiat va hayotni aks ettiruvchi ramzlar ko'p bo'lib, ular orqali qadimiy xalq falsafasi va donoligi namoyon bo'lgan.

Buxoro raqsining zamonaviy davri

XX asrda Buxoro raqsi yangi rivojlanish bosqichiga o'tdi. Sovet davrida milliy raqs san'ati qayta tiklandi va sahna ko'rinishiga ega bo'ldi. Bu davrda Buxoro raqsi keng ommaga tanitildi va milliy raqs uslublari teatr va san'at maktablarida o'rgatiladigan fan sifatida rivojlandi. Zamonaviy davrda Buxoro raqsi xalqaro maydonga chiqib, O'zbekistonning milliy merosi sifatida butun dunyoda mashhur bo'ldi.

Bugungi kunda Buxoro raqsi nafaqat qadimiy an'ana va tarixiy ildizlar, balki zamonaviy san'at bilan uyg'unlashgan holda O'zbekistonda va chet elda namoyish etilmoqda. Raqs san'atini o'rganuvchilar uchun Buxoro raqsi o'zining nozik va chuqur ma'noli harakatlari bilan betakror va ilhomlantiruvchi san'at turi sifatida qadrlanmoqda.

2.1 RAQS HARAKATLARI VA ULARNING SIRLARI

Buxoro raqsi o'zining nozik va maftunkor harakatlari bilan boshqa milliy raqslardan ajralib turadi. Bu raqsni ijro etishda qo'llaniladigan harakatlar, ularning kombinatsiyasi va ifoda uslublari juda sirli va chuqur ma'noga ega. Har bir harakat ijrochining hissiyotlarini, ichki dunyosini va milliy an'analarni ifodalaydi. Buxoro raqsining harakatlari asosan qo'l, barmoq, yelka, va oyoqlarning muvofiqlashtirilgan harakatlari bilan amalga oshiriladi va har bir harakat o'ziga xos ramziy ma'noga ega.

1. Qo'l va barmoqlar harakati

Buxoro raqsida qo'l va barmoqlar harakati eng muhim ahamiyatga ega. Qo'llarning ohista harakatlari va barmoqlarning nafis burilishlari orqali ijrochi o'z ichki dunyosini va his-tuyg'ularini ifodalaydi. Barmoqlar harakatlari orqali g'oyat nozik va tabiiy tuyg'ular ifoda qilinadi. Bu harakatlar tabiatdagi go'zallik, masalan, gullar ochilishi yoki yaproqlarning tebranishi kabi manzaralarni aks ettirishi mumkin. Qo'l va barmoq harakatlarining sirlari esa ularning qanday va qayerda qo'llanishida, ularning vazminlik va ohistalik bilan ijro etilishida yotadi.

2. Bosh va yelka harakatlari

Buxoro raqsida bosh va yelka harakatlari raqsning nafisligini oshirishda muhim o'rin tutadi. Boshning engil egilishi, yelkalarni harakatlantirish orqali ijrochi o'zining nafisligini namoyon qiladi. Ushbu harakatlar ko'pincha tabiat va hayotning go'zalligini ifodalaydi. Bosh va yelka harakatlari juda aniqlik va ohista bajarilishi kerak, chunki har bir qadam va harakat muvofiqlik va balansni saqlashni talab etadi.

3. Qadamlar va oyoq harakatlari

Buxoro raqsidagi qadamlar an'anaviy ko'rinishda yengil va o'ziga xos ritmda amalga oshiriladi. Qadamlarning o'ziga xosligi shundaki, ular tabiat bilan uyg'unlashgan holda ijro qilinadi va shu orqali ijrochi o'zining yer bilan birligini his qiladi. Qadamlar odatda yengil

va vazmin bo‘lib, ular orqali ijrochi o‘zining erkinligini va nafisligini aks ettiradi. Oyoqlar harakati esa musiqaning ritmiga mos keladi va uni jonli va ma’nodor qiladi.

4. Tanadagi harakatlarning uyg‘unligi

Buxoro raqsining eng sirli tomonlaridan biri tanadagi harakatlarning mutlaq uyg‘unligidir. Qo‘l, oyoq, yelka va bosh harakatlari bir-biri bilan mutlaqo mos va uyg‘un bo‘lib ijro etiladi. Bu uyg‘unlik raqsni mukammal qilish bilan birga, tomoshabinga ham ajoyib taassurot qoldiradi. Harakatlarning uyg‘unligi esa ijrochining mahoratini, ichki dunyosini va his-tuyg‘ularini chuqurroq namoyish etishga yordam beradi.

5. Yuz ifodasi va nigohlar

Yuz ifodasi va nigohlar Buxoro raqsining yana bir sirli jihati hisoblanadi. Ijrochi yuz ifodasi va ko‘zlari orqali o‘zining kayfiyatini, his-tuyg‘ularini, sevgi, quvonch yoki hasrat kabi turli holatlarni ifodalaydi. Bu esa raqsqa qo‘shimcha ma’nolar va joziba bag‘ishlaydi. Yuz ifodasi va nigohlar orqali raqs yanada chuqurroq va ta’sirchan bo‘ladi, chunki ular orqali ijrochi tomoshabin bilan bevosita aloqaga kirishadi.

6. Musiqaga moslashish san’ati

Buxoro raqsida musiqa bilan uyg‘unlik ham muhim ahamiyatga ega. Ijrochi musiqaning ritm va ohangiga moslashgan holda harakat qiladi, musiqaning har bir nuqtasini his qilib ijro etadi. Buxoro raqsi uchun mos keladigan kuylar va ohanglar raqsning xarakterini yanada yorqinroq ifodalaydi. Musiqa va harakatlar uyg‘unligi raqsning go‘zalligini oshiradi va uni yanada sirli va maftunkor qiladi.

Xulosa: qilib aytganda, Buxoro raqsi o‘ziga xos noziklik va nafislik bilan ifodalangan, tarix va madaniyatimizni aks ettiruvchi boy merosdir. U o‘zining sirli harakatlari va jozibador ohanglari bilan san’at olamida yuksak o‘rin egallab kelmoqda. Buxoro raqsini o‘rganish orqali nafaqat o‘zbek san’atini, balki o‘zligimiz va madaniyatimizni ham chuqur anglashimiz mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. [https://namdu.uz/media/Books/pdf/2024/06/15/NamDU-ARM-6550-Zamonaviy bayramlar rejissurasi muammolari.pdf](https://namdu.uz/media/Books/pdf/2024/06/15/NamDU-ARM-6550-Zamonaviy_bayramlar_rejissurasi_muammolari.pdf)
2. <https://dsmi.uz/wp-content/uploads/2024/02/ux-2023-03.pdf>
3. https://uniwork.buxdu.uz/resurs/12888_1_88106A63CE1BB298C9F4EB1B0C7F0425CC6DCFB5.pdf
4. https://ilmsarchashmalari.uz/user-media/issues_files/2024-6.pdf
5. <https://uz.wikipedia.org/wiki/Raqs>
6. https://api.scienceweb.uz/storage/publication_files/5856/15167/6565d1bdb6acf%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D1%81%D1%82%D0%B8_%D0%BE%D0%B1%D1%80%D0%B0%D0%B7%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%B8%D1%8F_%D0%B8%D1%81%D1%81%D0%BB%D0%B5%D0%B4%D0%BE%D0%B2

[%D0%B0%D0%BD%D0%B8%D0%B5 %D0%B2 XXI %D0%B2%D0%B5%D0%BA %D0%B0 %D1%87%D0%B0%D1%81%D1%82%D1%8C 2.pdf](#)

7. <http://scientists.uz/uploads/journal/202207C.pdf>
8. <https://yuz.uz/uz/news/milliy-raqs-xalqimizning-eng-munavvar-qadriyati>
9. <https://uz.eferrit.com/12-raqsning-eng-mashhur-turlari/>
10. <https://namdu.uz/media/Books/pdf/2024/06/04/NamDU-ARM-3880-Raqs.pdf>
11. <http://econferences.ru/index.php/arims/article/download/8155/4411/4529>